Isaac Asimov

ROBOTUL AL-76 O IA RAZNA

(din volumul Povestiri cu roboţi, — The Rest of The Robots, 1964)

Ochii lui Jonathan Quell se încreţiră îngrijoraţi în spatele ochelarilor fără rame, când se năpusti pe uşa pe care scria "Director general".

Împinse pe birou hârtia mototolită în mâini şi spuse gâfâind:

— Uită-te la asta, şefule!

Sam Tobe îşi molfăi trabucul dintr-o parte în alta a gurii şi se uită. Îşi duse mâna la falca nerasă şi se frecă de-a lungul ei.

— La dracu', explodă el. Ce tot spun ăştia?

— Spun că am trimis cinci roboţi AL, explică Quell, cu totul de prisos.

— Noi am trimis şase, spuse Tobe.

— Sigur, şase! Dar la ei au ajuns doar cinci. Ne-au transmis seriile şi AL-76 lipseşte.

Scaunul lui Tobe se rostogoli pe spate, când acesta îşi săltă trupul mătăhălos şi se năpusti pe uşă, de parcă ar fi fost pe patine cu rotile. Abia după cinci ore — timp în care fabrica a fost răvăşită, începând de la halele de asamblare până la camerele de vid, iar fiecare din cei două sute de angajaţi a fost trecut prin ciur şi prin dârmon — un Tobe asudat şi ciufulit trimise un mesaj de urgenţă la uzina centrală din Schenectady.

Iar la uzina centrală avu loc o explozie bruscă, aproape de panică. Pentru prima oară în istoria Corporaţiei de Roboţi şi Oameni Mecanici din Statele Unite, un robot evadase în lumea exterioară. Nu era numai faptul că legea interzicea prezenţa oricărui robot pe Pământ în exteriorul unei fabrici autorizate a corporaţiei. Legile puteau fi oricând adaptate. Mai importantă era afirmaţia făcută de unul dintre cercetătorii matematicieni,

El spusese:

— Robotul a fost creat pentru a acţiona un dezintegrator pe Lună. Creierul lui pozitronic a fost echipat pentru mediul lunar şi *numai* pentru mediul lunar. Pe Pământ el va recepţiona o

infinitate de impresii senzoriale pentru care nu a fost deloc pregătit. Este imposibil de spus care vor fi reacţiile lui Repet, imposibil.

Şi şi-a şters cu dosul mâinii fruntea, brusc îmbrobonată de sudoare.

Într-o oră, spre fabrica din Virginia pornise un stratoplan.

Instrucţiunile erau simple

Puneţi mâna pe robotul ăla! Şi repede!

***

AL-76 era uimit! De fapt, uimirea era singura impresie pe care o reţinea delicatul lui creier pozitronic. Începuse când se trezise în aceste împrejurimi ciudate. Cum ajunsese aici, nu mai ştia.

Totul era confuz.

Sub picioare era verde şi împrejurul lui se ridicau bare maronii, cu mai mult verde la vârf. Iar cerul era albastru, acolo unde ar fi trebuit să fie negru. Soarele era cum trebuie, rotund, galben şi fierbinte — dar unde era solul prăfos din piatră ponce; unde erau craterele circulare, uriaşe şi stâncoase?

Era doar verde dedesubt şi albastru deasupra. Sunetele din jur erau toate ciudate. Trecuse prin apă curgătoare, care-i ajunsese până la mijloc. Era albastră, rece şi udă. Şi când a trecut pe lângă oameni, cum s-a întâmplat câteodată, aceştia erau fără costumele spaţiale pe care ar fi trebuit să le poarte. Când l-au văzut, au ţipat şi au fugit.

Un om îndreptase o armă spre el, iar glonţul îi şuierase pe lângă cap — apoi omul fugise şi el.

N-avea idee cât timp hoinărise, înainte de a nimeri, în sfârşit, la baraca lui Randolph Payne, aflată în pădure, la două mile depărtare de oraşul Hannaford. Randolph Payne în persoană — cu o şurubelniţă într-o mână, cu o pipă în cealaltă şi cu o rablă de aspirator între genunchi — stătea pe vine în faţa uşii de la intrare.

În acel moment Payne fluiera, căci îşi simţea inima uşoară când se afla în baraca lui. Avea o locuinţă mai respectabilă în Hannaford, dar acea locuinţă era ocupată, în foarte mare măsură, de soţia lui, lucru pe care-l regreta în tăcere, dar cu sinceritate De aceea probabil că avea o senzaţie de uşurare şi

libertate când se putea retrage la "cuşca lui de câini, specială, de lux", unde putea să fumeze liniştit şi să-şi vadă de îndeletnicirea lui preferată, repararea obiectelor de uz casnic.

Nu era cine ştie ce hobby, dar uneori venea cineva cu un aparat de radio sau cu un ceas deşteptător, iar banii pe care-i primea pentru că le meşterea măruntaiele erau singurii care nu trecuseră vreodată, unul câte unul, prin mâinile grijulii ale zgârcitei de nevastă-sa.

Aspiratorul ăsta, de exemplu, i-ar aduce pe puţin şase monede de zece cenţi.

La gândul ăsta începu brusc să cânte, îşi ridică privirea şi, tot brusc, începu să asude. Cântecul i se frânse, ochii i se bulbucară şi transpiraţia deveni mai abundentă. Încercă să se ridice — ca pregătire pentru a o rupe la fugă — dar nu-şi putu convinge picioarele să-l asculte.

Şi atunci AL-76 se aşeză pe vine lângă el şi zise:

— Spune-mi, de ce au fugit toţi ceilalţi?

Payne ştia foarte bine de ce au fugit toţi, dar bolboroseala care îi ieşi din diafragmă nu dovedea asta. Încercă să se îndepărteze uşor de robot.

AL-76 continuă, pe un ton ofensat:

— Unul chiar a tras în mine. Puţin a lipsit să nu-mi zgârie placa de la umăr.

— T-trebuie să f-fi fost nebun, se bâlbâi Payne.

— Se poate.

Tonul robotului deveni mai confidenţial:

— Ascultă, ce e în neregulă cu toate astea?

Payne privi cu iuţeală în jur. Îi dădu prin cap că robotul vorbea extraordinar de blând pentru cineva atât de greoi şi dezgustător de metalic la prima vedere. Îi mai veni în minte că auzise undeva că roboţii erau mental incapabili să facă rău oamenilor. Se relaxă puţin.

— Nimic nu e în neregulă.

— Nu zău?

AL-76 îl fixă acuzator:

— *Tu eşti* în neregulă. Unde ţi-e costumul spaţial?

— N-am aşa ceva.

— Atunci, de ce n-ai murit?

Asta-i tăie respiraţia lui Payne:

— Păi, nu ştiu.

— Vezi, zise robotul triumfător, e ceva în neregulă cu toate astea. Unde este Muntele Copernic? Unde e Staţia lunară 17? Unde este dezintegratorul meu? Vreau să încep lucrul, trebuie s-o fac.

Părea tulburat şi vocea îi tremură când continuă:

— De patru ore mă învârt, încercând să găsesc pe cineva care să-mi spună unde e dezintegratorul meu, dar toată lumea fuge. Acum, probabil că am rămas în urmă cu graficul, iar şeful de secţie se va face foc. Mare belea.

Payne se dezmetici uşor din zăpăceala în care se afla creierul lui şi spuse:

— Ascultă, cum ţi se spune?

— Numărul meu de serie este AL-76.

— Bine, pentru mine ajunge Al. Acuma, Al, dacă tu cauţi Staţia lunară 17, asta este pe Lună, înţelegi?

AL-76 încuviinţă îndelung din cap:

— Sigur. Dar am căutat-o...

— Dar asta e pe Lună. Aici nu suntem pe Lună.

Era rândul robotului să nu mai înţeleagă nimic. Îl contemplă îndelung pe Payne şi spuse încet:

— Cum adică, nu suntem pe Lună? Bineînţeles că suntem pe Lună. Fiindcă, dacă nu suntem pe Lună, atunci unde suntem, hai? Ia spune.

Payne scoase un sunet ciudat din gâtlej şi respiră adânc. Îndreptă un deget către robot şi-l împunse:

— Ascultă, spuse — apoi îi trecu prin cap ideea genială a secolului şi sfârşi cu un "Uau!" gâtuit.

AL-76 îl fixă critic:

— Ăsta nu e un răspuns. Cred că am dreptul la un răspuns civilizat, dacă am pus o întrebare civilizată.

Payne nu asculta. Continua să se minuneze de sine însuşi. De ce, era simplu ca bună ziua. Acest robot era construit pentru Lună şi scăpase cumva pe Pământ. Bineînţeles că totul era de-a-ndoaselea, de vreme ce creierul lui pozitronic era adaptat numai la mediul lunar, ceea ce făcea ca imaginile pământeşti să fie cu totul lipsite de sens pentru el.

Şi acum, dacă ar fi putut reţine robotul aici... până când ar lua legătura cu cei de la fabrica din Petersboro. Păi, roboţii costau bani. Cel mai ieftin costa 50.000 de dolari şi auzise odată că unii valorau milioane. Închipuie-ţi ce recompensă!

Doamne, oh, Doamne, *închipuie-ţi ce recompensă!* Nici măcar o fărâmiţă de bucăţică de bănuţ pentru Mirandy, naiba s-o ia!

Se ridică în sfârşit în picioare.

— Al, spuse el, eu şi cu tine suntem amici! Prieteni! Te iubesc ca pe fratele meu.

Îi întinse mâna:

— Dă mâna!

Robotul absorbi mâna oferită într-o labă metalică şi o strânse uşor. Nu prea înţelegea.

— Asta înseamnă că-mi spui cum să ajung la Staţia lunară 17?

Payne fu puţin încurcat:

— N-nu, nu chiar. De fapt, îmi placi atât de mult, încât aş vrea să stai aici cu mine, un timp.

— A, nu, nu pot face asta. Trebuie să încep lucrul.

Îşi clătină capul:

— Cum ţi-ar plăcea să nu-ţi îndeplineşti norma oră de oră şi minut de minut? Vreau să muncesc. *Trebuie* să muncesc.

Payne se gândi cu acreală că nu se discută gusturile şi spuse:

— Bine, atunci. Să-ţi explic ceva — asta, pentru că văd că eşti o persoană inteligentă. Am instrucţiuni de la şeful tău de secţie, iar el vrea ca eu să te ţin aici câtva timp. De fapt, până când trimite după tine.

— Pentru ce? întrebă AL-76 bănuitor.

— Nu pot să-ţi spun. E secret de stat.

În sinea lui, Payne se ruga cu ardoare ca robotul să înghită aşa ceva. Unii roboţi erau inteligenţi, ştia, dar ăsta părea un model mai vechi.

În timp ce Payne se ruga, AL-76 medita. Creierul robotului, adaptat pentru mânuirea unui dezintegrator pe Lună, nu se simţea la largul lui când era antrenat în gândirea abstractă, dar, de când se rătăcise, AL-76 găsea că procesul său de gândire devenise mai ciudat.

Următoarea sa remarcă fu aproape subtilă. Spuse, cu viclenie:

— Cum îl cheamă pe şeful meu de secţie?

Payne înghiţi în sec şi gândi iute.

— Al, spuse el cu un aer îndurerat, mă jigneşti cu neîncrederea ta. *Nu pot* să-ţi spun numele lui. Copacii au urechi.

AL-76 inspectă cu indiferenţă copacul de lângă el şi spuse:

— Nu au.

— Ştiu. Ceea ce vreau să spun este că peste tot sunt spioni.

— Spioni?

— Da. Ştii tu, oameni *răi,* care vor să distrugă Staţia lunară 17.

— Pentru ce?

— Pentru că sunt *răi.* Şi vor să te distrugă pe *tine,* şi de aceea trebuie să stai aici un timp, ca să nu te găsească.

— Dar... dar trebuie să găsesc un dezintegrator. Trebuie să-mi îndeplinesc norma.

— O s-o îndeplineşti, o s-o îndeplineşti, îi promise Payne serios, şi, la fel de serios, înjură mintea cu o singură pistă a robotului. Or să-ţi trimită unul mâine, da, mâine.

Asta îi lăsa destul timp să-i cheme pe cei de la fabrică şi să pună mâna pe mândreţea de teancuri verzi de bancnote de o sută de dolari.

Însă AL-76 deveni şi mai încăpăţânat sub influenţa chinuitoare pe care lumea din jur o avea asupra mecanismului lui de gândire.

— Nu, spuse. Trebuie să capăt acum un dezintegrator.

Îşi îndreptă cu greu articulaţiile, sărind în picioare:

— Mai bine l-aş mai căuta.

Payne sări după el şi înşfăcă un cot rece şi greu:

— Ascultă, ţipă el Trebuie să rămâi...

Iar în mintea robotului pocni ceva. Toată ciudăţenia ce-l înconjura se concentră într-un nucleu, explodă şi lăsă în urmă un creier ticăind, cu un randament mărit în mod curios. Se răsuci spre Payne:

— Îţi spun eu ce facem. Pot să construiesc un dezintegrator chiar aici — şi apoi pot să lucrez.

Payne făcu o pauză, şovăind:

— Eu nu cred că pot să construiesc unul.

Se întreba dacă ar fi folosit la ceva să pretindă contrariul.

— E-n regulă.

AL-76 aproape că-şi simţea circuitele pozitronice umplând tipare noi şi încercă o voioşie curioasă.

— Pot să fac eu unul.

Aruncă o privire prin coteţul de lux al lui Payne şi spuse:

— Ai aici tot ce-mi trebuie.

Randolph Payne inspectă vechiturile ce-i umpleau baraca: aparate de radio desfăcute, frigidere fără uşi, motoare ruginite de maşini, un aragaz stricat, câţiva kilometri de sârmă uzată şi, una peste alta, cincizeci de tone sau cam pe-acolo de fier vechi de cele mai diverse provenienţe, care l-ar fi făcut pe orice negustor de vechituri să se strâmbe cu dispreţ.

— Chiar aşa? spuse el, şovăitor.

***

Două ore mai târziu, două evenimente avură loc practic simultan.

Primul era că Sam Tobe, de la filiala din Petersboro a Corporaţiei de Roboţi şi Oameni Mecanici din Statele Unite fu chemat la videofon de către Randolph Payne din Hannaford. Era vorba despre robotul dispărut, iar Tobe, cu un mârâit grav, întrerupse legătura la jumătatea convorbirii şi dădu ordin ca toate apelurile ulterioare să fie îndreptate spre cel de-al şaselea adjunct al vicepreşedintelui, care se ocupa de butoniere.

Nu era un gest necugetat din partea lui Tobe. În ultima săptămână, deşi Robotul AL-76 nu mai era deloc în centrul atenţiei, din toată America se revărsaseră rapoarte referitoare la locul unde se afla acest robot. Veneau cam patruzeci pe zi — de obicei din patruzeci de state diferite.

Tobe era grozav de plictisit de asta, ca să nu mai vorbim că era aproape înnebunit din motive obişnuite. Se vorbea chiar despre o investigaţie efectuată de Congres, deşi toţi roboticienii şi fizicienii specialişti în matematică demni de stimă de pe Pământ se jurau că robotul nu e primejdios.

În această stare de spirit, nu era de mirare că directorului general îi trebuiseră trei ore să se liniştească şi să chibzuiască de unde şi până unde acest Randolph Payne înţelesese că robotul era destinat Staţiei lunare 17 şi că, în consecinţă, numărul său de serie era AL-76. Acele amănunte nu fuseseră date publicităţii de către companie.

Continuă să chibzuiască aproape un minut şi jumătate, apoi trecu la fapte. Totuşi, în intervalul de trei ore dintre convorbire şi fapte, avu loc al doilea eveniment. Randolph Payne, intuind că întreruperea bruscă a discuţiei se datora scepticismului obişnuit al reprezentantului fabricii, se întoarse la baraca lui cu un aparat de fotografiat. Nu le-ar fi dat mâna să nu ia în consideraţie o fotografie, iar el ar fi luat plasă dacă le-ar fi arătat originalul înainte ca ei să apară cu banii gheaţă.

AL-76 era ocupat cu treburile lui. Jumătate din conţinutul barăcii lui Payne fusese întins pe două pogoane de pământ, iar robotul stătea în mijloc, pe vine, şi învârtea lămpi de radio, bucăţi de fier, sârme de cupru şi vechituri de tot felul. Nu-i dădea nici o atenţie lui Payne care, întins pe burtă, îşi regla aparatul pentru o poză pe cinste.

Şi chiar în acel moment dădu colţul pe drum Lemuel Oliver Cooper, încremenind imediat ce i se înfăţişă scena. Motivul venirii lui era, în primul rând, un prăjitor electric beteag, care-şi luase prostul obicei de a zvârli în afară feliile de pâine, cu convingere, dar pe de-antregul neprăjite. Motivul *plecării* lui era mai clar. Venise într-o liniştită şi destul de voioasă plimbare, într-o dimineaţă de primăvară. Plecă într-o viteză care l-ar fi făcut pe orice antrenor de alergări de la Universitate să ridice din sprâncene şi să-şi ţuguie buzele aprobator.

Nu s-a observat nici o reducere a vitezei, până în momentul în care Cooper s-a prăbuşit în biroul şerifului Saunders, fără pălărie şi prăjitor, şi s-a ridicat cu greutate, rezemându-se de perete.

Mâini blânde îl traseră în sus şi timp de jumătate de minut încercă să vorbească înainte de a se fi liniştit suficient pentru a putea respira — bineînţeles fără succes.

Îi dădură whisky, îi făcură vânt şi, când reuşi să vorbească, ieşi ceva cam aşa: "... monstru... Înalt de doi metri... baracă făcută praf... săracu' Rannie Payne..." şi aşa mai departe.

Încetul cu încetul au priceput povestea lui: cum un monstru uriaş de metal, de doi metri, poate chiar doi jumate sau trei, se afla lângă baraca lui Randolph Payne; cum Randolph Payne însuşi zăcea pe burtă, un "biet cadavru sfârtecat şi însângerat"; cum monstrul era ocupat să sfărâme baraca, pur şi simplu din instinct de distrugere; cum se îndreptase către Lemuel Oliver Cooper şi cum el, Cooper, scăpase ca prin minune.

Şeriful Saunders îşi strânse centura în jurul mijlocului grăsuliu şi spuse:

— Ăsta e robotul care a scăpat de la fabrica din Petersboro. Ne-au prevenit sâmbăta trecută. Hei, Jake, iei orice om din ţinutul Hannaford care ştie să tragă şi îi lipeşti o insignă de ajutor de şerif. fi aduni aici la prânz. Şi fii atent, Jake, înainte de asta treci pe la văduva lui Payne şi spune-i de nenorocire, dar fă-o cu blândeţe.

Se spune că Miranda Payne, fiind obişnuită cu accidentele, tăcu doar atât cât să se convingă dacă poliţa de asigurare a soţului ei e la loc sigur şi să-şi reproşeze cu asprime prostia de a nu-l fi determinat să dubleze suma, după care izbucni într-unul din acele hohote de durere, prelungi şi sfâşietoare, care conferă respectabilitate unei văduve.

***

Abia după câteva ore, Randolph Payne, fără să ştie de schilodirea şi moartea sa îngrozitoare, îşi examină cu satisfacţie negativele perfecte. Ca serie de portrete ale unui robot în acţiune, excludeau orice fantezie. Puteau fi intitulate: "Robot contemplând gânditor un aspirator", "Robot punând cap la cap două fire", "Robot mânuind o şurubelniţă", "Robot demontând cu furie un frigider" şi altele.

Fiindcă nu-i mai rămânea decât să realizeze copiile propriu-zise, ieşi de după draperia camerei obscure improvizate, pentru o ţigară şi o vorbă cu AL-76.

Făcând aceasta, era absolut neştiutor că pădurile din împrejurimi forfoteau de fermieri nervoşi, înarmaţi cu orice, de la nişte relicve de puşti până la mitraliera portabilă pe care o ducea şeriful în persoană. Şi, din acelaşi motiv, nu bănuia câtuşi de puţin că jumătate de duzină de roboticieni, conduşi de Sam Tobe, zburau pe autostrada dinspre Petersboro, cu peste 120 mile pe oră, cu unicul scop de a avea onoarea şi plăcerea de a-l întâlni.

Astfel că, în timp ce lucrurile se precipitau spre punctul culminant, Randolph Payne suspină satisfăcut de sine, aprinse un chibrit pe turul pantalonilor, pufăi din pipă şi-l privi amuzat pe AL-76.

Era clar, de câtva timp, că robotul era ceva mai mult decât un nebun. Randolph Payne era el însuşi expert în drăcovenii improvizate şi construise câteva care nu ar fi putut fi expuse la lumina zilei fără să-i facă pe privitori să le iasă ochii din orbite; dar niciodată nu ar fi conceput ceva asemănător cu monstruozitatea pe care o scornea AL-76.

L-ar fi putut face pe orice inventator să se zvârcolească de invidie pe patul de moarte. L-ar fi putut face pe Picasso (dacă ar fi trăit să vadă asta) să se lase de pictură, cu convingerea fermă că e depăşit fără speranţă. Ar fi putut acri laptele din ugerul oricărei vaci pe o distanţă de un kilometru.

De fapt, era groaznic!

Dintr-un postament de fier masiv, ruginit, care aducea vag cu ceea ce Payne văzuse cândva ataşat la un tractor de mâna a doua, ţâşnea în sus, în curbe îndrăzneţe şi ameţitoare, o harababură uluitoare de fire, roţi, tuburi şi alte orori fără nume şi număr, culminând într-o compoziţie cu megafon, care arăta într-adevăr sinistru.

Payne fu tentat să arunce o privire în zona cu megafonul, dar se abţinu. Văzuse maşinării mult mai rezonabile explodând brusc şi cu furie.

Spuse:

— Hei, Al.

Robotul privi în sus. Zăcuse întins pe burtă, netezind o foiţă subţire de metal.

— Ce vrei, Payne?

— Ce-i asta?

Puse întrebarea cu tonul cuiva care se referă la ceva urât mirositor şi intrat în putrefacţie, ţinut cu gingăşie între două prăjini de trei metri.

— Este dezintegratorul pe care-l fac… să mă pot apuca de lucru. Este o îmbunătăţire a modelului standard.

Robotul se ridică, îşi scutură de praf genunchii, cu un zăngănit, şi îl privi mândru.

Payne se înfioră. O "îmbunătăţire"! Nu e de mirare că au ascuns originalul în peşterile de pe Lună. Bietul satelit! Bietul satelit mort! Îşi dorise întotdeauna să afle ce înseamnă o soartă mai rea decât moartea. Acum ştia.

— O să meargă? întrebă el.

— Sigur.

— De unde ştii?
— Trebuie să meargă. Eu l-am făcut, nu? Nu-mi mai trebuie decât un singur lucru. Ai un blitz?
— Cred că e pe undeva.
Payne dispăru în baracă şi se întoarse aproape imediat.
Robotul deşurubă capătul şi se puse pe treabă. În cinci minute terminase. Se dădu un pas înapoi şi spuse:
— Gata. Acum, m-apuc de lucru. Poţi să te uiţi, dacă vrei.
Urmă o pauză; timp în care Payne încercă să aprecieze generozitatea ofertei:
— E sigur?
— Şi un copil ar putea să-l manevreze.
— Oh!
Payne rânji moale şi se ascunse după cel mai gros copac din preajmă.
— Dă-i drumul, spuse, am deplină încredere în tine.
AL-76 arătă spre mormanul de vechituri de coşmar şi spuse:
— Priveşte!
Mâinile lui se apucară de lucru...

***

Fermierii din ţinutul Hannaford, Virginia, aşezaţi în linie de luptă, îşi croiau drum către baraca lui Payne, încercuind-o încetul cu încetul. Cu sângele vitejilor lor strămoşi colonişti pulsându-le în vine — şi cu o sudoare rece prelingându-li-se pe şira spinării — se furişau de la un copac la altul.
Şeriful Saunders dădu consemnul:
— Trageţi când vă dau eu semnalul — şi ţintiţi la ochi.
Jakob Linker — Lank Jake pentru prieteni şi adjunct ele şerif pentru el însuşi — se furişă în apropiere:
— Crezi că omul mecanic o fi luat-o din loc?
Nu prea reuşi să-şi reprime voioşia plină de optimism din glas.
— Habar n-am, mormăi şeriful. Da' nu prea cred. Atunci am fi dat de el prin pădure, şi n-am dat.
— Dar e groaznic de linişte şi mi se pare că ne apropiem de casa lui Payne.
Ultima remarcă era de prisos. Şeriful Saunders avea un nod aşa de mare în gât, încât trebui să-l înghită în trei rate.

— Treci înapoi, ordonă el, şi ţine-ţi degetul pe trăgaci.
Acum se aflau la marginea luminişului, iar şeriful Saunders închise ochii şi scoase coada unuia din ei de după un copac. Nevăzând nimic, făcu o pauză şi încercă din nou, de data asta cu ochii deschişi.
Bineînţeles că rezultatul a fost mai bun.
Mai exact, văzu un om mecanic uriaş, cu spatele la el, aplecat deasupra unei drăcovenii care-ţi îngheţa sufletul şi te făcea să sughiţi, de provenienţă incertă şi cu o destinaţie şi mai incertă. Singurul lucru care-i scăpă era silueta tremurândă a lui Randolph Payne, care îmbrăţişa al treilea copac înspre nord-nord-vest.
Şeriful Saunders ieşi din ascunziş şi ridică mitraliera. Robotul, care continua să arate un spate lat, metalic, spuse cu voce tare — unei sau unor persoane nevăzute:
— Priveşte!
Iar când şeriful deschise gura ca să dea ordinul pentru foc general, degetele de metal apăsară pe un buton.

***

Nu există nici o descriere potrivită pentru tot ce s-a întâmplat după aceea, în ciuda faptului că erau prezenţi şaptezeci de martori oculari. În zilele, lunile şi anii care urmară, nici măcar unul din cei şaptezeci nu suflă vreun cuvânt despre cele câteva secunde după ce şeriful deschisese gura ca să ordone foc. Dacă erau întrebaţi despre asta, se înverzeau pur şi simplu şi plecau împleticindu-se.
Din dovezile indirecte, rezultă că, în linii mari, ceea ce s-a întâmplat a fost cam aşa:
Şeriful Saunders deschise gura; AL-76 apăsă pe buton. Dezintegratorul funcţionă, iar şaptezeci şi cinci de copaci, două grajduri, trei vaci şi primele trei sferturi din Muntele Duckbill au fost suflate în înaltul cerului. S-au făcut, ca să spunem aşa, una cu zăpezile de odinioară.
Gura şerifului Saunders rămase deschisă pe o perioadă de timp nedefinită după aceea, dar nimic — nici ordine de tragere, nici orice altceva — nu ieşi de acolo. Iar apoi...
Iar apoi, a fost o mişcare în aer, un zgomot de parcă ar fi fulgerat de mai multe ori, o serie de dâre purpurii prin

atmosferă, ca nişte raze, având în centru baraca lui Randolph Payne, cât despre membrii poterei, nici un semn.

Prin jur erau împrăştiate diferite arme, inclusiv mitraliera şerifului, brevetată, nichelată, cu tragere foarte rapidă, cu garanţie că nu se îmbâcseşte, portabilă. Vreo cincizeci de pălării, câteva trabucuri pe jumătate mâncate şi alte mărunţişuri şi resturi scăpaseră în timpul agitaţiei — dar fiinţe omeneşti propriu-zise nu mâi erau deloc.

Cu excepţia lui Lank Jake, nici una din acele fiinţe omeneşti nu se arătă omenirii timp de trei zile, iar în ceea ce-l priveşte, excepţia s-a produs pentru că a fost întrerupt din zborul său de cometă de cei câţiva oameni de la fabrica din Petersboro, care se năpusteau *înspre* pădure cu o viteză proprie apreciabilă.

Sam Tobe a fost cel care l-a oprit, prinzându-i cu abilitate capul în plin stomac. După ce îşi recăpătă respiraţia, Tobe întrebă:

— Unde-i locuinţa lui Randolph Payne?

Lank Jake permise ochilor lui să nu mai sticlească o clipă.

— Frate, spuse el, nu trebuie decât să urmezi direcţia în care eu nu merg.

Şi cu asta, dispăru miraculos. Ar fi putut fi acel punct ce se micşora în zare, ocolind copacii, dar Sam n-ar fi putut jura că aşa stăteau lucrurile.

Asta în ceea ce priveşte potera; dar mai e Randolph Payne, ale cărui reacţii luară niţel altă înfăţişare.

Pentru Randolph Payne, intervalul de cinci secunde între apăsarea pe buton şi dispariţia muntelui Duckbill era un vid total. La început se iţise prin spatele lăstărişului de la rădăcina copacilor; la sfârşit se legăna nebuneşte pe una din ramurile din vârf. Acelaşi impuls care purtase potera pe orizontală, pe el îl purtase pe verticală.

Cât despre felul în care străbătuse peste cincisprezece metri de la pământ până sus — dacă se căţărase, sărise ori zburase — nu ştia, şi nu-i păsa câtuşi de puţin.

Ceea ce *ştia,* era că proprietatea fusese distrusă de un robot aflat temporar în posesia lui. Toate visele despre recompensă dispărură şi fură înlocuite de coşmare tremurânde cu cetăţeni duşmănoşi, gloate care ţipau că vor linşaj, procese, acuzaţii de crimă, şi ce ar spune Mirandy Payne. Mai ales ce ar spune Mirandy Payne.

Ţipă sălbatic şi răguşit:

— Hei, robotule, fă zob lucrul ăla, auzi? Fă-l zob de tot! Uită că am avut vreodată ceva de-a face cu asta. Pentru mine eşti un străin, înţelegi? Nici să nu sufli despre asta. Las-o baltă, auzi?

Nu se aştepta ca ordinele lui să aibă vreun efect; era doar o acţiune reflexă. Ce nu ştia el, era că un robot ascultă întotdeauna un ordin de la o fiinţă umană, cu excepţia cazurilor când îndeplinirea lui implică un pericol pentru altă fiinţă umană.

Deci AL-76, calm şi metodic, se apucă să-şi facă dezintegratorul praf şi pulbere.

Tocmai când călca în picioare ultima bucăţică, sosi Sam Tobe cu trupele lui, iar Randolph Payne, simţind că veniseră adevăraţii proprietari ai robotului, căzu din pom cu capul în jos şi din motive necunoscute, veni cu picioarele înainte.

Nu-şi aşteptă recompensa.

***

Austin Wilde, inginer în robotică, se întoarse către Sam Tobe şi spuse:

— Ai scos ceva de la robot?

Tobe scutură din cap şi mârâi:

— Nimic. Absolut nimic. A uitat tot ce s-a-ntâmplat de când a ieşit din fabrică. Trebuie să fi primit *ordine* să uite, altfel n-ar fi atât de aiurit. Ce-a fost grămada aia de fiare vechi cu care s-a prostit?

— Chiar asta. O grămadă de fiare vechi! Dar trebuie să fi fost un dezintegrator, înainte ca el să-l distrugă, şi mi-ar plăcea să-l omor pe tipul care i-a ordonat să-l distrugă — dacă s-ar putea, prin tortură metodică. Priveşte!

Era o parte din pantele fostului munte Duckbill — în clipa aceea, mai degrabă ce rămăsese după ce vârful fusese măturat; iar Wilde îţi puse mâna pe suprafaţa perfect netedă care se întindea peste pământ şi piatră.

— Ce mai dezintegrator, zise el. A ras muntele chiar de la poale.

— Ce l-a făcut să-l construiască?

Wilde dădu din umeri:

— Nu ştiu. Vreun element din preajma lui — nu putem şti ce — a acţionat asupra creierului său pozitronic, făcut să funcţioneze pe Lună, şi l-a determinat să facă un dezintegrator din fiare vechi. Avem o şansă la un miliard să găsim acel element, acum, când şi robotul a uitat. Niciodată n-o să avem acest dezintegrator.

— Nu-i nimic. Important e că avem robotul.

— Pe naiba.

În glasul lui Wilde se simţea regret amarnic.

— Ai avut vreodată de-a face cu dezintegratoarele de pe Lună? Alea înghit energie ca nişte porci electronici şi nu încep să funcţioneze până ce nu creezi o tensiune de peste un milion de volţi. Dar *acest* dezintegrator a funcţionat altfel. M-am uitat prin resturi cu un microscop. Ţi-ar plăcea să vezi singura sursă de energie pe care am găsit-o?

— Ce era?

— Doar asta. Şi n-o să ştim niciodată cum a făcut-o.

Şi Austin Wilde ridică sursa de energie care-i dăduse unui dezintegrator posibilitatea să spulbere un munte într-o jumătate de secundă — *două baterii de blitz!*
